

О.Є. Користін,
доктор юридичних наук, професор
ректор Одеського державного університету внутрішніх справ

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ»

Запобігання злочинним проявам у суспільстві є чи не найголовнішою внутрішньою функцією держави. Історично кримінальні діяння, які супроводжують соціально-економічний і політичний розвиток будь-якої держави, суттєво впливають на можливість та ефективність досягнення певних результатів. На сучасний процес соціально-економічного та політичного реформування практично всіх сфер життєдіяльності суспільства в Україні мають вплив численні чинники: інтенсивність процесу реформації, наявність фактів протидії йому, посилення значення соціальної складової. Проте найбільшу загрозу державним реформам створюють саме кримінальні діяння.

Умови протидії злочинності в наш час істотно ускладнюються зростанням рівня таких категорій злочинів, які представляють небезпеку для широких мас, породжують страх, невпевненість у завтрашньому дні, недовіру до держави, такі злочини є небезпечними не тільки для окремих держав, а й для міжнародної спільноти.

Прогресивне співтовариство з тривогою відзначає, що тероризм, корупція, незаконна торгівля наркотиками, кіберзлочинність, торгівля людьми та інші злочини набувають усе більшого поширення. Це пояснюється тим, що організована злочинність зростає й набуває транснаціонального характеру.

Злочини вчиняються новими, раніше невідомими криміналістам способами. Злочинність загрожує національній безпеці держави, життю, особистій недоторканності людини, власності окремих осіб і громад.

Важливою складовою сучасного етапу реформування правової системи України є подальший розвиток кримінально-правової науки, першочерговим завданням якої є розробка теоретично обґрунтованих пропозицій, спрямованих на вдосконалення законодавства та підвищення ефективності правозастосовної практики.

13 листопада 2015 року кафедрою кримінального права та кримінології університету було проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію «Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності», в якій взяли участь більше ста тридцяти учасників, серед яких провідні науковці, практичні працівники, викладачі, магістри, студенти, курсанти та слухачі вищих навчальних закладів.

Щоби максимально охопити увагою актуальні проблеми, робота конференції організовувалася в таких напрямках:

- ефективність правових норм у протидії злочинності;
- проблеми протидії злочинності в Україні: реалії сучасності;

— зарубіжний досвід протидії злочинності та можливість його імплементації в Україні;

— норми кримінально-виконавчого права в механізмі протидії злочинності;

— використання інноваційних технологій навчання в процесі підготовки фахівців з протидії злочинності.

Структурно роботу конференції було побудовано нетрадиційно. Так, перша частина мала класичну форму пленарного засідання, в якому взяли участь провідні спеціалісти в найбільш актуальних питаннях запобігання злочинності та проблемах застосування норм кримінального законодавства.

Відкрив роботу пленарного засідання конференції Є.Л. Стрельцов — вчений секретар Південного регіонального центру НАПрН України, доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України. У своїй доповіді він зазначив, що протидія злочинності, у своєму традиційному розумінні, полягає в діяльності державних органів щодо попередження, припинення й розкриття злочинів; виявлення, притягнення до кримінальної відповідальності та покарання винних у вчиненні злочинів, яке повинно здійснюватись у суворій відповідності з існуючим законодавством.

Процеси криміналізації вимагають опрацювання цілого ряду положень, наприклад: необхідності отримання різноманітної інформації про соціальні показники діяння (діянь), яке стало предметом вивчення; аналізу економічних, соціальних, соціально-психологічних, можливо, правових, та інших джерел його походження; аналізу інших, не кримінально-правових, шляхів впливу на це діяння (явище); прогнозування наслідків криміналізації

подібного діяння (діянь) у загальному та спеціальному плані; створення та прийняття норми, що передбачає відповідальність за таке діяння; застосування такої норми на практиці; аналізу ефективності застосування прийнятої норми за певний період та ін.

Провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Женунтій В.І. зауважив, що законодавець приділив помітну увагу подальшій регламентації та розширенню в Кримінальному кодексі України 2001 року правових позицій такого активного учасника кримінально-правових відносин, яким виступає безпосередній потерпілий від конкретного злочинного посягання, зокрема неповнолітній потерпілий. Він акцентував увагу на вдосконаленні охорони та захисту прав і законних інтересів потерпілого від злочину, який не досяг повноліття, що містяться в нормах Особливої частини Кримінального кодексу України, в яких неповнолітній вік потерпілого від злочину виступає не лише конструктивною ознакою складу злочину, а й критерієм диференціації кримінальної відповідальності за конкретні посягання на права та інтереси підростаючого покоління.

Проректор Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, доктор юридичних наук, професор М.В. Карчевський у своїй доповіді наголосив на необхідності підвищення ефективності кримінально-правового регулювання в Україні, що насамперед передбачає скорочення об'єму кримінально-правового регулювання та прагматичний розподіл ресурсів. У сучасних умовах, враховуючи показники забезпеченості кваліфікованими кадрами,

перспективним є розміщення ресурсів для розвитку наукової діяльності та вищої юридичної освіти. Це дозволить здійснити якісне оновлення кадрових корпусів правоохоронних структур і забезпечить умови для підвищення ефективності кримінально-правового регулювання. Викликає стурбованість значний негативний вплив політизації діяльності органів державної влади у сфері кримінально-правового регулювання та радикалізація суспільних настроїв, що значно обмежують можливості прийняття суддями, прокурорами та слідчими неупереджених рішень. Необхідним є створення дієвих інститутів громадського контролю для цивілізованого розв'язання через них соціальних конфліктів, що представляють одну з найбільших загроз для ефективного кримінально-правового регулювання. Відсутність зацікавленості в результатах відповідних наукових досліджень суб'єктів законодавчого кримінально-правового регулювання негативно позначається на ефективності кримінально-правового регулювання. Водночас практична цінність окремих наукових досліджень є обмеженою через надмірну теоретичність. Існує необхідність налагодження конструктивної комунікації між соціальними інститутами, задіяними у сфері кримінально-правового регулювання (законодавець, суди, органи досудового розслідування та нагляду, освіта, наука). Обмеженість такої комунікації приводить до неоптимального використання ресурсів, значно зменшує можливості суб'єктів кримінально-правового регулювання та його ефективність.

О.О. Кваша — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу КУП НАН України акцентувала на тому, що в Україні сьогодні немає більшої

небезпеки, аніж терористична діяльність у формі злочинних організацій. Тоді як організована злочинність уже багато років знаходиться в центрі уваги як науковців, так і практиків, тероризм зовсім нещодавно набув значного поширення в Україні. До початку 2014 року Україна не стикалася із проблемою терористичної діяльності й вважалася однією з країн із найменшим ризиком у цій сфері. Однак сьогодні тероризм у формі злочинних організацій становить загрозу самому існуванню української держави. Злочинні організації, маючи на меті терористичну діяльність, характеризуються симбіозом конститутивних ознак як організованої злочинності, так і тероризму. Збільшення кількості злочинів, вчинюваних у складі злочинних організацій, насамперед терористичних, підтверджує тенденцію об'єднання зусиль тих осіб, які прагнуть досягнення злочинних цілей найефективнішим способом. Під основними формами організованої злочинності у світі в кримінологічній науці мають на увазі діяльність найбільших транснаціональних злочинних організацій. Організована злочинність терористичного спрямування має певні відмінності, зокрема щодо функціональної структури, однак у сучасних умовах такі організації переважно мають транснаціональний характер, не є винятком і так звані «ДНР» та «ЛНР». Судова практика визнає за мету діяльності терористичної організації на кшталт «ДНР» насильницьку зміну та повалення конституційного ладу, захоплення державної влади в Україні, а також зміну меж території та державного кордону України, що не охоплюється законодавчим визначенням терористичного акту. Тому О.О. Кваша констатує актуалізацію проблеми нормативного визначення злочинних/терористичних організа-

цій, мета створення яких полягає в заподіянні шкоди основам національної безпеки України.

Провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз СБ України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Б.Д. Леонов привернув увагу до проблеми співвідношення понять «тероризм» і «організована злочинність». Необхідність дослідження цих питань полягає в тому, що в спеціальній літературі немає єдиної точки зору щодо вказаних понять.

Доповідач підтримав позицію дослідників, що відмінною рисою тероризму є те, що при вчиненні злочину загальнонебезпечне насильство застосовується стосовно одних осіб (невинних жертв) або майна, а психічний вплив з метою схилення до певної поведінки на тлі створеної в суспільстві обстановки страху поширюється на інших осіб, від яких залежить прийняття вигідних для терористів рішень. Сучасний тероризм набуває нових форм, і його доцільно розглядати як організовану форму злочинності.

Організована злочинність і тероризм — взаємопов'язані явища, оскільки ці явища: проявляються в глобальному просторі; являють організовану злочинну діяльність; пов'язані з переміщенням потоків інформації, фінансів, фізичних об'єктів, людей, інших матеріальних і нематеріальних засобів через державний кордон.

Начальник кафедри загальноюридичних дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, доктор юридичних наук, доцент Є.О. Письменський зазначив, що останнім часом серйозну увагу привертає проблема вдосконалення кримінально-правового забезпечення охорони професійної

діяльності журналістів. Він звернув увагу на особливу роль професійної діяльності журналіста в аспекті реалізації права на свободу думки і слова та їхнє вільне вираження, а також на те, що законодавець слушно забезпечує охорону зазначеної діяльності на найвищому правовому рівні. Система злочинів, пов'язаних із заподіянням або загрозою заподіяння шкоди професійній діяльності журналістів, не є цілком досконалою. Так, простежуються надмірність криміналізації та диференціації кримінальної відповідальності, розбалансованість санкцій тощо. Вирішення цих та інших споріднених проблем стає однією із задач сучасної науки кримінального права в Україні.

Друга частина конференції проводилася в інноваційному форматі двох дискусійних платформ.

Модератор першої дискусійної платформи «Регіональна злочинність: сучасний стан та детермінація» — директор Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Т.А. Денисова визначила регіональну злочинність як перспективний напрямок досліджень в Україні. Зокрема, вона справедливо зазначила, що останніми роками дослідження регіональних особливостей злочинності все частіше стає обов'язковим атрибутом сучасних кримінологічних досліджень. У цьому сенсі та в контексті проголошеного державної політики на врахування регіональної специфіки країни регіональний підхід у кримінології може виявитися дієвим інструментом і одночасно інноваційним методом до вивчення проблем злочинності. Саме він, на думку Т.А. Денисової, дозволяє найбільш точно виявити територіальні особливості злочинності, її причини

та умови і, як наслідок, системно та диференційовано підійти до організації запобігання злочинності на рівні окремих територіально-просторових систем. Професор дійшла висновку, що у зв'язку зі складністю проблематики, ні наукова спільнота, ні правоохоронці повною мірою не володіють сучасними особливостями злочинності в регіональному розрізі. Вона наголосила, що сучасна практика ґрунтується на загальнодержавних показниках і тенденціях злочинності, тоді як вона має враховувати надзвичайно різноманітну регіональну специфіку злочинності.

Модератор запропонувала для дискусії та подальшої розробки наукові теми й перспективні напрями досліджень: кримінологічний аналіз і запобігання злочинності та окремих її видів у регіонах столичного типу; кримінологічний аналіз і запобігання злочинності в регіоні курортного типу; кримінологічний аналіз і запобігання злочинності в прикордонних регіонах; кримінологічний аналіз і запобігання злочинності в регіонах екстремально-критичного типу.

Експерт першої дискусійної платформи — начальник кафедри теорії та історії держави і права ОДУВС, доктор юридичних наук, доцент А.М. Бабенко звернув увагу учасників дискусії на той факт, що сучасні тенденції та закономірності злочинності характеризуються регіональною колоритністю. Погодившись із Т.А. Денисовою, він підкреслив, що суттєвому збагаченню кримінологічних знань про регіональну злочинність може сприяти: узагальнення сучасного зарубіжного й вітчизняного досвіду з кримінології та суміжних наук щодо особливостей функціонування територіально-просторових систем та їх вплив на злочинність; розробка практично-орієнтованої методики аналізу злочинності

в регіонах країни; удосконалення понятійного апарату щодо основних кримінологічних термінів і понять, які найбільш точно й виважено відображають якості та ознаки регіональної злочинності, процесів, що її обумовлюють, перешкоджають або пов'язані з нею й т.д.; отримання комплексної, узагальненої інформації про зміни в кількісних та якісних показниках злочинності в регіонах країни; розкриття системних закономірностей функціонування загальної злочинності та окремих її видів (насильницької, корисливої, рецидивної, службової, злочинності неповнолітніх і т.д.) у регіонах країни; систематизація інформації про рівні кримінальної враженості територій країни; виявлення географії віктимологічних ризиків; групування регіонів за рівнем кримінальної враженості територій.

У своєму виступі наступний експерт першої дискусійної платформи — професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу Чорноморського державного університету ім. Петра Могили А.Б. Блага підкреслила, що зараз наша країна перебуває в найбільш складному становищі з часів проголошення її незалежності внаслідок анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та військових дій на сході України. Ці події призвели не тільки до змін у соціальному, економічному, політичному становищі регіонів, але й до появи нових викликів та зміни акцентів у регіональному розподілі злочинності. Зокрема, до того більш-менш стабільна криміногенна ситуація щодо насильства в сім'ї наразі характеризується появою нових категорій сімей групи ризику вчинення насильства, а саме — сімей вимушених переселенців і сімей бійців АТО. Ще однією суттєвою проблемою, пов'язаною з

окупацією міст Донбасу, є напади на журналістів. Зокрема, міжнародна неурядова організація Freedom House в щорічному звіті «Свобода преси 2015», за результатами власного дослідження, віднесла Україну до категорії частково вільних країн. Фактична відсутність правосуддя та безкарність злочинів проти журналістів призвела до використання ними самоцензури або навіть втечі у вигнання. Як свідчать самі представники ЗМІ, зараз у Донбасі не залишилось незалежних журналістів. Систематичні напади на журналістів призвели також і до виникнення низки суспільно значущих для мешканців Донбасу проблем: відсутності або явної недостатності життєво важливої інформації; отримання спотвореної інформації; відсутності правдивої інформації про військові або гуманітарні потреби.

Експерт першої дискусійної платформи — начальник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, доцент І.В. Однолько зазначила ключові проблеми кримінологічного спрямування та підкреслила, що на сьогодні в Україні відсутня державна стратегія, котра б забезпечувала можливість реалізації кримінологічних складових. Так, залишаються проблемними питання щодо законодавчої регламентації встановлення причин та умов учинення злочинів, тобто сьогодні слідчі як суб'єкти запобігання та протидії злочинності позбавлені права складати подання про встановлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, так як було в редакції КПК 28.12.1960 року.

Також, на думку експерта, потребують детального дослідження та вирішення проблеми щодо визначення єдиної системи суб'єктів запобігання

злочинності без дублювання їх функцій та питання особливостей регіональної злочинності не тільки за територіальним поділом, але й з урахуванням особливостей категорії злочинців, які вчинюють ті чи інші злочини у відповідному регіоні. У цьому аспекті слід враховувати й міграційні внутрішні процеси останніх років на території України, що є особливим фактором у погіршенні криміногенної ситуації нашої держави.

Н.С. Юзікова — доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, доцент як експерт першої дискусійної платформи звернула увагу на можливості підвищення результативності запобігання злочинності на регіональному рівні. Вона зупинилась на основних напрямках превентивної діяльності держави, суспільства та громад, які, на її думку, мають бути зосереджені на: створенні прийнятних умов для соціалізації особистості на всіх етапах їх соціалізації; втручанні в протиправну поведінку на ранньому етапі; корекції неприйнятної, зокрема злочинної, поведінки із залученням до участі в превентивних програмах; підвищення ефективності співпраці між правоохоронними органами та населенням; протидії фактам некоректного висвітлення злочинної поведінки в ЗМІ за умови збереження свободи преси; пропагандистських компаніях; інформуванні щодо заходів запобігання злочинності та результатів роботи правоохоронних органів.

Модератор другої дискусійної платформи «Система покарань в Україні: кримінально-правові та кримінально-виконавчі проблеми» — професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету, доктор

юридичних наук, професор Н.А. Орловська під час виступу визначила конкретні напрями для проведення дискусії, присвяченої обговоренню кримінально-правових і кримінально-виконавчих проблем чинної системи покарання в Україні. Важливість обраної теми дискусії обумовлюється соціальною природою покарання, яке є важливим інструментом держави щодо захисту найважливіших суспільних відносин і запобігання злочинам взагалі, запобігання вчиненню нових злочинів засудженими особами, зокрема. У наявності та характері рецидивної та пенітенціарної злочинності частково відтворюються проблеми реалізації кримінально-правових і кримінально-виконавчих заходів впливу на засуджену особу.

Зокрема, було запропоновано розглянути проблеми чинної системи покарання з точки зору її мінливості, соціально-правової та історичної обумовленості. Іноді сутність проблеми полягає в тому, що з одного боку, як будь-яке системне явище система покарань, яка є обов'язковою для суду, має містити взаємопов'язаний, вичерпний перелік покарань, розташованих у певному порядку за ступенем їх суворості. Проте, з іншого боку, зміни, яких зазнало кримінальне законодавство в цій частині, ставить під сумнів відповідність чинної системи покарань цим вимогам. Визначення можливості призначення штрафу, який вважається найм'якшим видом покарання, у разі вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, визначення конфіскації майна та штрафу і як покарання, і як кримінально-правових заходів, що застосовується до юридичних осіб, — суттєво впливатимуть на сприйняття сутнісних ознак цих заходів примусу, сферу їх застосування, а отже, ефективність. Введення спеціальної конфіс-

кації як «іншого заходу кримінально-правового характеру» є додатковим прикладом безсистемності змін, яких зазнає кримінальне законодавство.

Запропоновано було розглянути питання щодо доцільності визначення нових видів покарання, а отже, нових сфер ураження правопорушника в правах, свободах та законних інтересах; звернути увагу на доцільність (чи недоцільність) поширення переліку покарань за рахунок ураження в політичних правах, пробації, реституції, з урахуванням змісту, сутності та спрямування цих кримінально-правових заходів впливу.

Експерт другої дискусійної платформи — професор кафедри кримінального права та кримінології ОДУВС, доктор юридичних наук, професор В.О. Меркулова звернула увагу учасників дискусії на той факт, що сучасний період реформування законодавства будь-якої галузі характеризується інтенсивністю та суттєвими сутнісними змінами. Важливість цих змін у законодавстві, яке регламентує сферу кримінального правосуддя, полягає в тому, що окремі з них впливають навіть на зміст принципів, загальних засад відправлення кримінального правосуддя, метод регулювання відносин. Змінюються не лише зміст, навіть сутність окремих кримінально-правових інститутів.

Зокрема, це стосується визначення доцільного ступеня тяжкості вчиненого діяння, як підстави його криміналізації, що відтворюється у відсутності остаточного кримінально-правового визначення співвідношення кримінального правопорушення та проступку — тих понять, які вже використовуються в кримінально-процесуальному та кримінально-виконавчому праві. Досить суттєві корективи внесені в розуміння змісту та сутності

принципу персональної відповідальності з уведенням відповідальності юридичних осіб та формулюванням системи кримінально-правових заходів щодо цього суб'єкту відповідальності. Відповідно, законодавче формулювання нової системи кримінально-правових заходів щодо юридичних осіб ускладнює розуміння співвідношення заходів кримінально-правового впливу як таких, що можуть бути застосовані як до фізичної, так і юридичної особи, форм кримінальної відповідальності та системи різних видів покарання. Відповіді на ці питання ускладнюються вже зазначеними проблемами чинної системи покарань, використанням тотожних понять і категорій щодо досить різних за сутністю примусових заходів впливу.

Наступною проблемою є відсутність системного підходу до аналізу правової сутності, змісту, підстав і порядку застосування окремих кримінально-правових інститутів. Їх міжгалузевий характер вимагає комплексного сприйняття системи норм кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого законодавства як таких, що мають перебувати у взаємозв'язку та доповнювати один одного. Шлях реформування кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого права в напрямі відокремлення та звуження суто галузевих проблем і дослідження їх у відриві від проблем кримінального права призведе до збільшення сфери кримінального правосуддя, яка регулюватиметься не достатньо чіткими, суперечливими, а інколи й взаємовиключними за характером положень нормами права. Так, чинне законодавство не приділяє належної уваги питанням відповідності положень і повноти регулювання таких кримінально-правових інститутів, як звільнення від

кримінальної відповідальності та звільнення від покарання, відтворенню окремих специфічних видів звільнення в особливостях процесуального (виконавчого) порядку їх реалізації. Оцінка ефективності окремих правових норм різних галузей права кримінально-правового циклу має надаватися на двох рівнях: як з точки зору дотримання безпосередньо галузевих принципів і спеціальних завдань, так і з точки зору їх комплексного сприйняття, системності та взаємодоповнення з метою більш повного розкриття змісту та сутності кримінально-правових інститутів. Чіткість законодавчих формулювань, відсутність суперечливих положень у зазначених трьох галузях права: кримінальному, кримінально-процесуальному та кримінально-виконавчому — лише сприятимуть ефективності їх реалізації.

Наступний експерт другої дискусійної платформи — професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор О.Г. Колб під час обговорення проблем виконання покарання звернув особливу увагу на необхідність подальшого вдосконалення прокурорського нагляду в цій сфері. На думку вченого, прокурорський нагляд має бути більш наближеним до чинних проблем виконання та відбування покарання. А отже, до змісту пріоритетних напрямів діяльності прокуратури у виконавчій сфері мають увійти доволі суттєві проблеми, які мають місце в діяльності органів та установ виконання покарання, а саме: гарантії дотримання правового статусу засудженої особи взагалі, її прав на особисту безпеку, зокрема.

Пріоритетом прокурорського нагляду у сфері виконання покарань має стати визначення рівня ефективності

особливостей виконання та відбування покарань щодо різних категорій засуджених: неповнолітніх; жінок; злісних порушників режиму утримання; осіб, які перебувають на профілактичному обліку; іноземців та осіб без громадянства; колишніх працівників правоохоронних органів і судів; осіб, що утримуються в ДІЗО та ПКТ, перебувають у лікувальних установах, тощо.

І.М. Копотун — проректор з навчальної роботи Інституту СЗРУ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник як експерт другої дискусійної платформи звернув увагу учасників дискусії на особливе значення в здійсненні кримінально-виконавчими установами своїх запобіжних функцій не лише наявності об'єктивної та повної інформації про стан оперативної обстановки, але й адекватного реагування на неї. Саме належна аналітична діяльність у сфері виконання покарання є передумовою попередження грубих порушень (злочинів) з боку засуджених, ускладнень різного характеру, а отже, забезпечення правопорядку під час виконання та відбування покарань.

Проте аналіз чинної системи відомих нормативно-правових актів надає вченому підстави вважати, що на сьогодні відсутнє поняття оперативної обстановки в кримінально-виконавчих установах та розуміння її як системного соціально-правового явища, що залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних обставин та процесів, що відбуваються як у діяльності персоналу структурних підрозділів, так і в середовищі засуджених.

Запропоновано створити певну систему оперативного збору інформації щодо засудженої особи з використанням різних джерел: особові справи; криміногенна характеристика; оцінка кримінальної ситуації у виправній

установі; аналіз порушень установленого порядку відбування покарання; характеристика заходів дисциплінарного впливу; види та кількість вилучених заборонених предметів; наявність і характер міжособистісних конфліктів тощо. Саме отримання комплексної інформації дозволить керівникам кримінально-виконавчих установ створити певну систему оперативного реагування на будь-які ускладнення та правопорушення.

Експерт В.Я. Конопельський — начальник кафедри кримінального права та кримінології ОДУВС, доктор юридичних наук, доцент звернув увагу на особливе значення в системі запобігання злочинності серед осіб, які відбули покарання у виді позбавлення волі, процесу їхньої соціальної адаптації. Проблема полягає в тому, що найчастіше засуджені після звільнення з місць позбавлення волі самотужки намагаються вирішити питання свого побутового та професійного облаштування. Виходячи із того, що ресоціалізація цих осіб є процесом доволі складним і тривалим, неабияке значення має саме підготовка засудженої особи до звільнення в кримінально-виконавчій установі. Доведено, що чим раніше вона починається, тим ефективніше здійснюється процес адаптації звільненої особи до умов вільного життя. Учений пропонує розглядати процес підготовки до звільнення в широкому розумінні, як такий, що окрім карально-виховного процесу під час відбування покарання, передбачає приділення належної уваги низці проблем організаційно-побутового та освітньо-професійного характеру, від вирішення яких залежить побутове та трудове влаштування особи, звільненої із місць позбавлення волі. Професійно-технічне навчання засуджених має надати

широкі альтернативні можливості у виборі спеціальності. Чітка взаємодія адміністрації установи з відповідними державними структурами, громадськими й благодійними організаціями щодо можливого місця проживання та працевлаштування засудженого після звільнення є гарантією своєчасного вирішення життєво важливих для засудженої особи питань, а отже,

створить підстави для подолання їхнього упередженого ставлення до заходів державної допомоги.

У результаті плідних дискусій учасники конференції сформулювали конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинних кримінологічних, кримінально-правових і кримінально-виконавчих заходів протидії злочинності в Україні.

Л.Є. Стрельцов,

магістр цивільного права

Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова,
магістр міжнародного та європейського економічного права
Маастрихтського університету (Нідерланди)

ЗВІТ ПРО ЩОРІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ (ІВА)

Загальні відомості. Міжнародні асоціація адвокатів (англ. — International Bar Association, скор. — ІВА) була створена у 1947 році, об'єднує сьогодні понад 55 тисяч фахівців зі всього світу, близько 200 адвокатських спільнот та об'єднань. З 4-го по 9-те жовтня ц.р. у Відні проходила щорічна загальна конференція цієї асоціації. Таке представницьке зібрання адвокатів проводиться один раз на рік і є підсумком роботи Асоціації за цей період. В цьому році у роботі цій конференції прийняли участь понад 6 тисячі адвокатів з усіх частин світу, які на 200 робочих сесіях та соціальних заходах обговорили свою роботу у минулому році та спланували діяльність на майбутнє.

Я приймав участь в цій конференції завдяки Програми стипендій молодим юристам (IBA Young Lawyers Scholarship Programme), яка представляється цією Асоціацією і надає змогу молодим адвокатам відвідати цей визначний захід, увібрати досвід

колег зі всього світу і встановити такі важливі у сучасному світі міжнародні ділові контакти, за що я висловлюю вдячність Асоціації.

Церемонія відкриття. Тепер про саму конференцію. Про її масштаби говорить те, що на церемонії відкриття Конференції виступив Жозе Мануел Баррозу, екс-голова Європейської комісії. Основна увага пана Баррозу була зосереджена на кризі, яка пов'язана з напливом біженців з Близького Сходу та можливі наслідки цього, якщо такі процеси будуть неконтрольовані. Так, він відмітив обов'язок країн ЄС приймати біженців, однак основне зобов'язання він сформулював для арабських країн — покласти кінець війні в Сирії. Він також застерігав від розвитку занадто націоналістичних чи шовіністичних політичних сил у європейських країнах під час цієї кризи. Окремо пан Баррозу торкнувся і ситуації на Україні, підкреслюючи, що наша держава вже продемонструвала